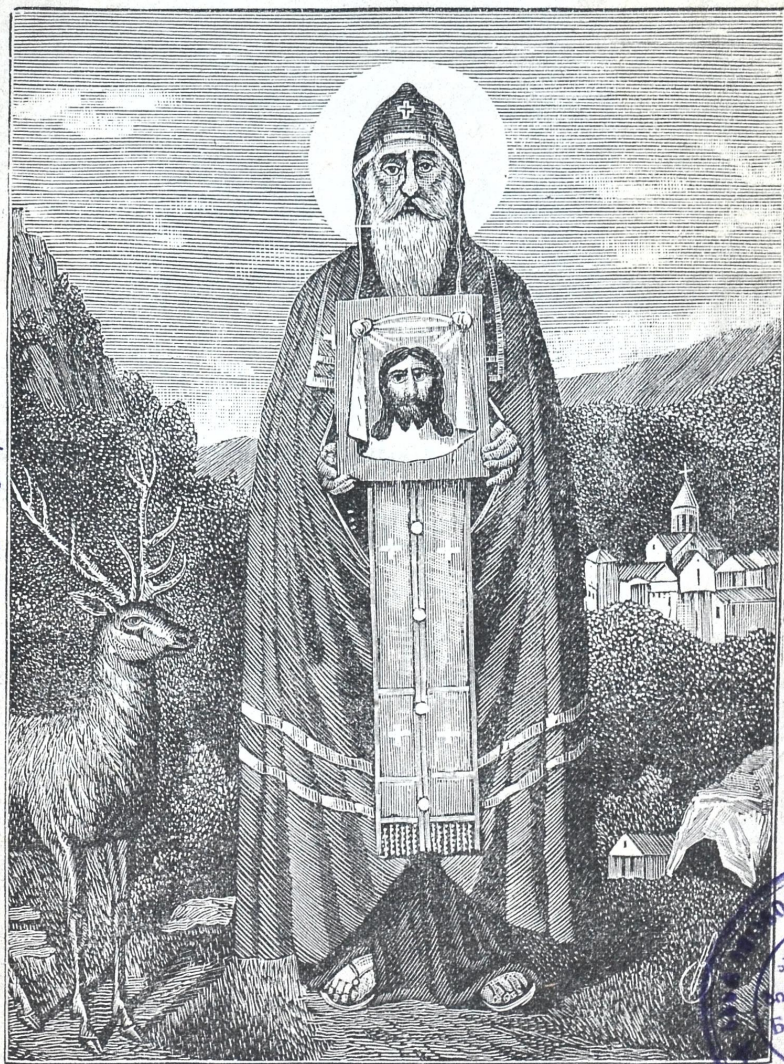

სსრმრმბა და მრმალაქმრმბა ლრსსსა მამრსა

ანტონ მესვეტისა,

საკვირგულთ-მამქმედისა მარტყოფელისა.

36037

Handwritten red scribble.

Handwritten red text, possibly a name.

Handwritten red text, possibly a date.

მ. კ.

ტფილისი, 1899 წ.

სტამბა მ. შარაძისა და ამხანაგობისა, ნიკოლოზის ქუჩა, № 21.

Печатается съ разрѣшенія и благословенія Высокопреосвящен-
нѣйшаго Флавіана, Экзарха Грузіи. Архіепископа Карталинскаго
и Кахетинскаго. 18-го Февраля 1899 года.

სსრკ-ის და მოქალაქეობის ლიხსის მამის

ანტონ მესკიტისა,

საკვირველთ-მომქმედის მარტყოფელისა ¹⁾

ირსი და ღმერთ-შემოსილი მამა ჩვენი ანტონი მარტყოფელი იყო ერთი ათ-ცამეტა ასურელთა, ანუ კაბადოკიელთა ²⁾ მამათაგანი. მამა ანტონის მოძღვარი და მასწავლებელი იყო წმიდა იოანე ზედაზნელი; ამ გამოცდილის მოძღვრის ხელმძღვანელობით მოღვაწეობდა მამა ანტონი ჯერ ისევ თავის სამშობლო-ქვეყანაში — კაბადოკიაში. კაბადოკია ძრეელ აღრე გაქრისტიანდა და სახელი გაითქვა თავისთა წვილთა სამისიონერო მოღვაწეობით; იგი გადაიქცა სამისიონერო ბანაკად იმათთვის, ვინცა იმყოფებოდნენ ბნელსა და აჩრდილთა სიკვდილისათა ³⁾. მკვიდრნი მცხოვრებნი კაბადოკიისა — მესხნი, ხალიზნი, კოლხნი, იბერნი, ისპირელნი და სხვანი, როგორცა სჩანს მოსე წინასწარმეტყველის, ეგვიპ-

1) მარტყოფის მონასტერი იწყობება თბილისიდან ოცი ვერსის მანძილზე ჩრდილო-აღმოსავლეთად.

2) სპარსელთ ომების დროს პირველად ჩნდება სახელწოდება კაბადოკიისა, რომელსაც ბერძნებმა შეუდგენ დაარქვეს ასურეთი.

3) იხილე ისტორიული მონოგრაფია „წმინდა მოციქულთ-სწორი ნინო, განმანათლებელი საქართველოსი.“ მწყემსი 1889 წ. № 6 შენ, შენა 2.

ტელთა ძველ მატთანედან, ასირიელების წარწერებიდან და ძველ საისტორიო ნაწერებიდან; იმავე ჩამომავლობისა იყვნენ ქართველნი — ქართლოსიანები. ეს ეხლა ჭეშმარიტება არის, დამტკიცებული და დამყარებული ახალის ყოვლად სარწმუნო ფაქტებითა. ⁴⁾ ამ ერთ-ტომობითა და ნათესაობით აიხსნება ის ისტორიული ამბავი, რომ მისიონერები მოდიოდნენ ჩვენში კაბადოკიიდან. წმ. ნინო განმანათლებელი საქართველოსი კაბადოკიელი იყო. მთავარ-მოწამე გიორგი, პატრონი საქართველოსი და განსაკუთრებით პატივცემული ქართველთაგან აგრეთვე კაბადოკიელი იყო. საქართველოს ეკლესიაც პირველში მიწერილ იქმნა იმავე ანტიოქიის სპატრიარქოს ⁵⁾, რომელიც იმყოფებოდა კაბადოკიის სანზღვართა შორის და საიდანაც მოდიოდნენ ჩვენში პირველნი მღვდელთმთავარნი ღ მოდღვარნი ეკკლესიისანი. გრიგოლ ღვთისმეტყველი — განმანათლებელი არაგვის ხეობისა ⁶⁾ კაბადოკიიდან იყო მოსული; იქიდგანვე მოვიდნენ ათ-ცამეტნი მამანიცა.

⁴⁾ იხილე წიგნაკი პროფესორის დ. ი. ჩუბინაშვილისა, „ეტნოგრაფიული განხილვა ძველთა და ახალთა მკვიდრთა კაბადოკიისათა“ და გამოკვლევა პროფესორის ა. ს. ხახანაშვილისა „Древн. пред. раз. груз. по малої Азіи. Москва 1890 г.

⁵⁾ დღემდე ანტიოქიის პატრიარქის ტიტული ასეთია „პატრიარქი ღვთის ქალაქისა ანტიოქიისა, ასურეთისა, ივერიისა, კილიკიისა, მესოპოტამიისა და სრულიად აღმოსავლეთისა.“ მოგზაურობა მურავიოვისა წმ. ადგილებში, ნაწილი მეორე გვ. 199.

⁶⁾ ბოდორნის სახარებაში, რომელიც დაწერილია მეთხუთმეტე საუკუნეში, წმ. გრიგოლი ნაზიანზელი ირიცხება არაგვის განმანათლებელად; მის სახსოვრად წმ. მეფე დავით აღმაშენებელის დროს დაწესებული იყო ლიტანიობა ქ. ღუშეთში. იხილე „Описание Душета“ იოსელიანისა, გვ. 20—23. შენ-. 12.

მეექვსე საუკუნეში ანტიოქიის მიდამოთა შორის, როგორც მოწმობს ჩვენი საეკლესიო მატრიანე და მარტიროლოგია, აღმობრწყინდა ნეტარი იოანე ღვაწლ-შემოსილი, ვითა სხივ-მფენი რამ მნათობი, რომელსაც ყოველ მხრიდან ეტანებოდნენ ისინი, ვისაც სწყუროდა იმის ბრძნულ ხელმძღვანელობით წარმატებულიყო სულიერად და მიებაძნა მისთვის ბერ-მონაზვნულის მოღვაწეობითა; მაგრამ თუ ანტიოქიაში აღორძინებული იყო ეკლესია ქრისტესი და თვითეულ მის წევრს შეეძლო უშიშრად და ცხადად ეღვიარებინა ქრისტეს სარწმუნოება. სამწუხაროდ ეს ასე არ იყო მაშინდელ საქართველოში, რომელსაც გარშემო ეხვივნენ წარმართნი ცეცხლის თაყვანის-მცემელნი და მწვალებელნი. ამ ნორჩის საქტრიტიანო ეკლესიისათვის საუბედურო დროს საქართველოს ანუ ივერიაში დიდის გულ-მოდგინებით ვრცელდებოდა ზორასტრის მოძღვრება, რომლის მფარველი და დამცველი იყო ყოველად ძლიერი მაშინდელი სპარსეთი. მეექვსე საუკუნე და დასაწყისი მეშვიდისა განსაკუთრებით გაჭირვებული დრო იყო ახლად დანერგილის საქართველოს ეკლესიისათვის. თუ საჭირო იყო ოდესმე, სწორედ ეხლა იყო საჭირო ზნეობრივი და სარწმუნოებრივი შემწეობა და დახმარება.

კურთხეული ივერია მუდამ ღვთისა დედის ყოველად წმინდის მფარველობის ქვეშ იმყოფებოდა, რომლის ფიქრიც გამუდმებულის მზრუნველობით თავს დასტრიალებდა საქართველოს. და მართლაც, ჯედამ ღმრთისამ, ამ დაუძინებელმა მეოხმა და მლოცველმა, რომელიც მოწყალე თვალით უცქეროდა თავის ხვედრს ქვეყანასა ⁷⁾, უბრძანა წმ. იოანეს: წადი

⁷⁾ მეფე-ისტორიკოსი კონსტანტინე ჰორთიროგენეტი თავის *Troité de e'administration de e'Empire*, რომელიც შეადგინა 952 წელს ამ-

შენის მოწაფეებითურთ ივერიაში და დაამყარე იქ წმ. სარწმუნოებაო. საქართველოს ერის მოწიწებით დაცულ თქმულებისამებრ, ყოვლად წმიდა დედოფალს წილად ხვდა ქვეყანა ივერიისა, როცა მოციქულებმა გაინაწილეს თავიანთ შორის სხვა და სხვა ქვეყნები ქრისტიანობის საქადაგებლად და ღვთის-მშობელმაც ანდრია პირველ-წოდებულისა და მოციქულთა-სწორის ნინოს შემდეგ სხვა ახალნი განმანათლებელნი მოიბოვა თვისის ქვეყნიურის ხვედრის განსამტკიცებლად ქრისტეს სარწმუნოებაზედ.

ღირსმა იოანემ სასწაულებრივ იხილა ყოვლად უბიწო დედა-ღვთისა, რომელმაც უბრძანა მოქცევა საქართველოსი. ამ ბრძანების აღსასრულებლად იოანე წამოვიდა საქართველოში თორმეტის თვისას რჩეულის მოწაფითა; ეს თორმეტნი მოწაფენი ჩვენს საეკლესიო საგალობლებში შედარებულნი არიან 12 ქვას, რომელნიც ამკობდნენ ძველის აღთქმის მღვდელ მთავრის შესამოსელს⁸⁾. საქართველოში ღირსსა იოანეს გამოეცხადნენ ყოვლად-უბიწო ღვთის-მშობელი და წმ. ნინო და უბრძანეს: გაჰზავნე შენი მოწაფენი ქართლსა და კახეთს სახარების საქადაგებლად და ქრისტიანობის გასავრცელებლად წარმართ მთიელებშიო. იოანემ დაუყოვნებლივ

ბოძს: „უნდა ვიცოდეთ ივერიის კუროპალატნი (მეფენი) თავს იქებენ და ამბობენ მეფე წინასწარმეტყველის დავითის ჩამომავალნი ვართო. იმათის აზრით ქართველთა მეფენი წარმომდგარან დავითის იმ შვილისაგან, რომელიც იყო მისი უკანონო ცოლის ურისისაგან ნაშობი. ამიტომ ყოვლად-წმიდა ქალწულის მარიამის ნათესავებათა სთვლიან თავიანთ თავს, რადგან ისიც დავითის გვარის შთამომავალი იყო.

⁸⁾ რხ. მე-5 საგალობელი სტიქარონისა, რომელიც იგალობება 7 მაისს ღიდის მწუხრის დროს.

ასრულა მათი წმინდა სურვილი, დაარიგა მოწაფენი თვისნი და გაჰგზავნა, საითაც გზა უჩვენა სულმა წმიდამ, რომელიც უწევდა ყოველ-გვარს ხელ მძღვანელობასა ივერიაში მოღვაწეობის დროს. და აი საკვირველი და სულის მაცოცხლებელი კაბადონი ღვთის სუფევის ისტორიისა გადაიშალა საქართველოში და კაცობრიობამ იხილა მიუწდომელნი და განუსაზღვრელნი გზანი ღვთის განგებისა და მადლობისანი!

ერთი ამ ათ-ცამეტთა ახალთა მოციქულთაგანი და ივერიის განმანათლებელთაგანი ღირსი ანტონი, რომლის წმიდა ცხოვრებაც გვინდა გიამბოთ, გაემართა კახეთისაკენ სამოღვაწეოდ და სახარების საქადაგებლად. პირველად მან იქადაგა მთიელთა შორის ზედა-ზადენის მთის მიდამოებში და ბევრნიც დააყენა ქვეშარიტს გზაზედ ჯა დანათლა კიდევცა⁹⁾.

შემდეგ ანტონმა მოიარა ქადაგებით კახეთის სხვა და სხვა სოფლები და გადავიდა ზედა-ზადენის მთების კალთებზედ აღმოსავლეთად. აქ ინახულა თვისნი თანა-მოღვაწენი: ზენონ იყალთოელი, შიო მღვიმელი და იოსებ ალავერდელი და აირჩია თვისთა თანამგზავრებითურთ ერთი ხეობა, სახელდობრ ჯგჰატანის და დასახლდა იქ დიდოელთა და საზოგადოდ ლეკთა მეზობლად. თვისის ღვაწლ-მოსილის წმიდა ცხოვრებითა და სასწაულთ-მოქმედებით მრავლად მოიპოვა მან ველურ მთიელებში მომხრენი და მოწაფენი, რომელთათვისაც მონასტერიც დააარსა ალაზანს გაღმა. ხოლო თვითონ განმარტოვდა და დაბინავდა სოფელ ახმეტას ახლო; მაგრამ ამ განმარტოებაში დიდხანს არ დასტოვეს; ნეტარი მამა მალე

⁹⁾ იხ. წესი მწუხრ-ცისკრისა და წირვისა ანტონ მარტყოფელის პატრივსაცემლად შედგენილი ქართულად.

მოსქებნეს ახლო-მახლო მცხოვრებლებმა, მალ-მალ დადიოდნენ მასთან და აღიდებდნენ სასწაულთ-მოქმედებას, ქმნილს ანტონის მიერ ამ ახალს ბინაზედა.

აქედან ღვთის სასურველი ანტონი კვლავ წავიდა განსამარტოვებლად აკრიანის მთაზედ, რომელიც უტეხის და გაუვალის ტყით იყო დაფარული. ეს ადგილი 30 ეჯის მანძილზედ იქმნებოდა სამეუფო ქალაქს მცხეთიდან. თვით მთას დაერქვა მას აქეთ მთა მარტყოფისა, ხოლო თვით ანტონს ეწოდა სახელი მარტომყოფელისა ¹⁰⁾ გარნა ლამპარი, ანთებული დიდებულსა და სახილველად საოცარ მარტყოფის მთებზედ, დიდხანს არ დარჩა შეუნიშნავი. რამდენისამე ხნის შემდეგ, ანტონი იპოვეს მონადირეებმა, რომლებიც ფურ ირმებზედ წასულიყვნენ მთაში სანადიროდ ¹¹⁾ და სწორედ ეს ფურ-ირმები ასაზრდოებდნენ წმ. მამა ანტონს თვისის რძითა.

მას უკან ეს ადგილი სანეტარო სამყოფი შეიქმნა იმათთვის, ვისაც სწყუროდა განდევილობა და განდევილობით ღვაწლ-მოსილობა. აქედან გამოდიოდა ნათელი ანტონის ყოვლად-ქველისა და მკაცრის განდევილობით აღსავსე ცხოვრებისა და ეფინებოდა ახლად მოქცეულ ივერიელებს და ამტკიცებდა მათს სარწმუნოებასა. ღირსისა მამისა ანტონის ხორცთ-მოკვდინებით ცხოვრებამ, მისდა მიმადლებულმა ნიჭმა

¹⁰⁾ იხ. გუჯრები მეფე დავით იმამ-ყული-ხანისა. აღწერა მარტყოფის მონასტრისა ჰლ. იოსელიანისა, 1847 წ. გვ. 29—30.

¹¹⁾ ამიტომ არის, რომ ღირსისა ანტონის ხატზედ ჰხატავენ ირემს. საჭიროა აქვე შევნიშნოთ, რომ ძველ-საქრისტიანო სიმბოლიკაში ირემი სიმბოლია მოციქულისა, ცოდვის მომნაიებლისა, წმიდანისა. იხ.. Памятники Иконографии и Искусства, Н. В. Покровскаго, გვ. 34.

საკვირველთ-მოქმედებისამ და სწეულთა კურნებამ მრავლად მიიზიდა მასთან ქრისტეანენი, რომელთაც აღავსეს იქაურობა ადგილ მისის განმარტოებით ყოფნისა ღ აგრედვე მის-მიერ დაარსებული მარტყოფის მონასტერიცა. ღირსმა მამა ანტონმა დააწესა თვისთა რიცხვ მრავალ მიმდევართა და მოწაფეთა შორის წესი და რიგი, ხოლო თვითოეულ იქვე ახალ მონასტრის მახლობლად აირჩია ერთი განმარტოებული და ხრიოკი ადგილი მარტყოფის მთის მწვერვალზედ, აღმართა იქ კლდეზედ ქვითკირის სვეტი, ანუ კოშკი, თორმეტი ადლის სიმაღლისა პატარა ეკლესიითურთ სვიმეონ მესვეტის სახელობაზედა და დანარჩენნი დღენი თვისის სიცოცხლისა განატარა ამ მაღალ სულის მალხინებელს სვეტზედ. მაგრამ მახლობელ სოფლების მცხოვრებნი აქაც უშლიდნენ ხელს მის განმარტოებას: ყველა მისწრაფოდა საღმრთო სვეტისაკენ, ყველას სწყუროდა ელოცნა ხელთ-უქმნელი ხატი მაცხოვრისა. მრავალნი სწეულნი და უძლურნი მლოცავთა შორის ვედრებითა წმ. მამა ანტონისათა იკურნებოდა. 15 წელმა განვლო მას შემდეგ, რაც ანტონი სვეტზედ ცხოვრებდა; ხოლო შემდგომად ღირსმა ანტონიმ დაუტევა ქვეყნიური ასპარეზი და ადვიდა ცად, საცა სდგას უზენაეის საყდრის წინაშე ჩვენდა ხსნის მეოხადა, მფარველად და მლოცველ-მავედრებლად ¹²).

12) იხ. ცხოვრება ღირსისა ანტონი მესვეტისა, მარტყოფელის საკვირველ-მოქმედება, Полн. жизнь Свят. Грузинск. церкви. საბინინისა, ნაწ. III, გვ. 35—50; О праздн. устан. Прав. Грузин. Церкви д. ფურცელადისა. გვ. 59—61; Описание Мартмоуб. Мон. Пл. Тосселіани, თბილისი. 1847 წ.; Груз. и Арм. მურავიოვისა, ბ. III, გვ. 1—9; Кавказъ въ древ. Памят. Христ. дѣм. ბაქრაძისა,, გვ. 93—99; საქართველოს სამოთხე, საბინინისა, გვ. 293—300 და ქართლის ცხოვრება, ნაწ. I, გვ. 156—159.

საფლავო მისის წმიდა ნეშტთა იმყოფება მის მიერვე დაარსებულს მონასტერში კანკელის ჩრდილო კარებს ახლო და დღემდე ჰკურნავს სასწაულებრივ ყველას, ვინც სარწმუნოებითა და სიყვარულით მიჰმართავს წმიდანის სამარხსა¹³). წმ. ანტონის პატივის-საცემლად მარტყოფის მონასტრის წინამძღვრებად ხშირად ინიშნებოდნენ ეპისკოპოსნი, ხოლო მე-XII საუკუნიდან აქ დასდეს ბინა რუსთავის ყოვლად-სამღვდელოთა, რომელთაც ჰქონდათ დროშა სარდლისა და ომიანობის დროს თავიანთის ჯარით ეჭირათ მარცხენა მხარე ლაშქრისა¹⁴).

ღვთის-მოშიში და ღვთის-მოყვარული ერი საქართველოსი იმ ცაღითვე ეთაყვანება წმ. ანტონ მესვეტეს¹⁵) და მაცხოვრის ღვთაებრივ ხელთ-უქმნელს ხატს, რომელიც ნებისა და განგებითა ღვთისითა მოსვენებულ იქმნა ივერიაში წმ. ანტონ მარტყოფელის „მესვეტეობისა სხივ-მრავალ მზისა“ მიერ¹⁶).

ჯერ ისევ მაშინ, ვიდრე ღირსი ანტონი წარმოემართებოდა ანტიოქიიდან ივერიაში მოსასვლელად სხვათა ღირსთა მამათა თანა, მან იცოდა, რომ ნესტორიანების ერთ-ერთს

13) იხ. Кавказ. Кален. 1852 წლ., გვ. 255 და Груз. и Арм. М. ნ. III, გვ. 3.

14) ვახუშტი, გეოგრაფიული აღწერა საქართველოსი გვ. 304.

15) სადღესასწაულოში საგალობლის მე-4 მუხლში ღირსი მამა ანტონი იოანე წინამორბედსა და დიდს წინასწარმეტყველს ილიას არის შედარებული. იხ. საქართველოს სამოთხე, საბინინსა, გვ. 297.

16) იხ. მე-2 საგალობელი 7 მაისის დიდის მწუხრის სტიქარონისა.

ეკლესიაში ესვენა პირი ხელთ-უქმნელის ხატისა (უბრუსი)¹⁷⁾, რომელიც გაუგზავნა იესო ქრისტემ ედესის ტოპარქს ავგარსა¹⁸⁾ და იქვე იყო კეცი¹⁹⁾ რომელზედაც სასწაულებრივ გადაიხატა ღვთაებრივი სახე მაცხოვრისა. ივერიაში წამოსვლამდე მამა ანტონმა ჩუმად აღიღო ის კეცი, მიისვენა გულზედ და ისე გამოუდგა საქართველოს გზას. წმ. ანტონის სანეტარო გარდაცვალების შემდეგ ხელთ-უქმნელი ხატი უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი ესვენა მარტყოფის მონასტრის უმთავრეს ეკლესიაში მრისხანე თემურ-ლენგის შემოსევამდე, თითქმის მე-XIV საუკუნის გასვლამდე.

ამ დროს, როცა მთლად ქრისტეანენი ცეცხლისა და მახვილის წერად იყვნენ გამხდარნი, მარტყოფის ეპისკოპოსმა გიორგიმ († 1395 წ.) ფარულ ადგილას დაჰმალა ის ხელთ-უქმნელი ხატი; მაგრამ, როცა მონასტერი მტერმა დაიპყრო და თვით მღვდელთ-მთავარი გიორგიც მოკლულ იქმნა ქრისტეს ჯვარის მტერთაგან, ეპისკოპოსმა ველარ მოასწრო და ველარ ანიშნა მონაზონთა ძმოებას, სად დაჰმალა ძვირფასი საუნჯე ქრისტიანობისა. დღესაც არავინ იცის, სად არის დამალული იგი საუნჯე. გიორგის შემდეგნი ეპისკოპოსნი და

17) საინტერესოა ამბავი წმ. მანდილისა, მოთხოვნილი გადმოქართულებით და მოთავსებული გელათის სახარების ბოლოში. იხ. Миніа-тюри Евангелія Гелатскаго Монастыря XII вѣка, И Покровскаго, გვ. 52—57.

18) საქართველოს სასულიერო მახარებელი 1864 წლ. № 7 გვ. 51—57.

19) ამ აგურს საქართველოს მატრიანეებში კეცი ეწოდებოდა: კეცი თიხის ქურჭელია, უყურო ტაფასა ჰგავს და საზოგადოდ ჰნიშნავს მასალას, რომელიც თიხის ქურჭლის საწარმოებლად არის მომზადებული.

მარტყოფის მონასტრის წინამძღვარნი ბევრსა სცდილობდნენ ეპოვნათ როგორმე ეს სიწმიდე, მაგრამ მათი ყოვლად კეთილი და პატიოსანი ცდა ამაო იყო. ტაძრის ერთს სვეტზედ დახატული იყო სახე მაცხოვრისა და ამ გარემოებამ მისცა საფუძველი ზოგს ეფიქრათ, რომ, ვითომ, ხელთ-უქმნელი ხატიც სწორედ იმ სვეტშია დაფარულიო; დააქციეს ის სვეტი, მაგრამ ხატი-კი მაინც ვერ იპოვნეს ²⁰). ბერ-მონაზონნიც ყოველ-გვარს აღთქმასა სდებდნენ და ჰმარხულობდნენ, იქნება ვედირსოთ და ღმერთმა გვაპოვნინოს დამალული წმიდა ხატიო, მაგრამ ყოველივე ამაო იყო.

საქართველოს ეკკლესია ძველთა დროთაგანვე აქებს და აღიღებს თვისს საგალობლებში ამ საკვირველ-მოქმედს ხატს და ამიტომ მიღებულია, რომ თვით ამ დიდად წმინდა ხატის მომტანი, ღირსი ანტონი იხატებოდეს ხელთ-უქმნელის ხატით გულზედ. ნამდვილი პირი ამ საკვირველ-მოქმედის ხატისა დასვენებული იყო მარტყოფის მონასტერში, ვიდრე გაუქმდებოდა ის მონასტერი. 1752 წელს დაღესტნის ონავარმა ლეკებმა დააქციეს მონასტრის გალავანი, შემუსრეს სრულიად თვით ღირსის ანტონის მონასტერიცა, მაგრამ საბედნიეროდ, ბერ-მონაზონებმა მოასწრეს ხელთ-უქმნელის ხატის პირი გადაერჩინათ. ეს პირი ჩამოასვენეს ტბილისში და დაასვენეს ნიშში, რომელიც ამ ხატისთვის საგანგებოდ იყო აგებული.

²⁰) დიმ. ფურცელაძე სიმართლეს ძრიელ არის დაშორებული, როცა ამტკიცებს, რომ ვითომ ის წმინდა ხელთ-უქმნელი ხატი მაცხოვრისა ამ ჟამად ასვენია ტფილისის სიონის საკათედრო ტაძრის ეკვდერშიო. იხ. მისი თხზულება: О праздн. устан. Прав. Груз. Церк., გვ. 60. შენიშვნა მე-2.

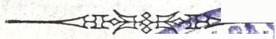
1818 წელს საქართველოს ეგზარხოსის თეოფილაქტეს განკარგულებით, ეს ხატი გადაიტანეს სიონის საკათედრო ტაძრის ეკლერში, საცა დღემდე ასვენია.

1823 წლის მიწის-ძვრით ჩამოიქცა გუმბათი მარტყოფის ეკლესიისა და დაზიანდა აღმოსავლეთის კედელი მონასტრისა და ამ გარემოებამ მოასწრაფა შემუსვრა მონასტრისა. ნეტარ-ხსენებულმა საქართველოს ეგზარხოსად ნამყოფმა მიტროპოლიტმა ისიდორემ, აღძრულმა საღმრთო გულ-მოდგინებით ღვთის ტაძრის სადიდებლად, განაახლა შემუსვრილი მონასტერი მარტყოფისა ქველ-მოქმედთა შეწევნითა 1847 წელს. დღეს ეს მონასტერი საეგზარხოსოს სახლს აქვს მიწერილი და საზაფხულო სამყოფად არის დანიშნული საქართველოს ეგზარხოსებისათვის.

ღირსისა მამისა ჩვენისა ანტონ მარტყოფელის საფლავის პოვნის შესახებ მოგვითხრობენ შემდეგს: როდესაც შეუდგნენ ცხლანდელ ეკლესიის აგებას, მაშინ არავინ იცოდა, სად იყო საფლავი ანტონისა, ეკლესიის რომელს კუთხესა და რომელს ადგილას. დაუწყეს ძებნა, მაგრამ ვერ იპოვნეს. შესწუხდა დიდად აწ განსვენებული იოანე მაკარაშვილი, რომელმაც დიდად იამაგა მარტყოფის ეკლესიის აგებისა და განახლებისათვის. ეგ იოანე მაკარაშვილი ნორიოში სცხოვრობდა და იქ ეპოვნა ერთი ღრმად მოხუცებულნი, უსინათლო კაცი, რომელსაც ეთქვა, რომ მე მახსოვს, სად იყო ძველს ეკლესიაში საფლავი და, თუ დამაყენებთ დასავლეთის მხრით, პირველ კარის შესავალთან, მერე თითონ მე მივალ იმ ადგილამდე, საცა მეგულება წმინდა ანტონის საფლავაო. დააყენეს მართლა იმ კარებთან და უსინათლო მივიდა ერთს ადგილამდე, საცა გაჩერდა და სთქვა: მონახეთ

აქაო. მოსთხარეს და მალე გამოჩნდა გადაკირწყული საფლავის თავი. იოანე მაკარაშვილმა მაინც გული ვერ დააჯგრა და გაატეხინა თალი. ამოდეს რამდენიმე აგური და იხილეს ღირსი მამა ანტონი. იოანემ მოახსენა ეს ამბავი საზახტულოდ იქ მყოფს საქართველოს ეგზარხოსს, განსვენებულს მიტროპოლიტს ისიდორეს, ვიზოვნეთ საფლავი თქვენო მეუფებაო. ისიდორე აღივსო სიხარულით, მიბრძანდა და იხილა განუხრწნელად მდებარე მამა ანტონი. ისიდორემ იქ მყოფთა-თანა თაყვანისცა წმ. ანტონის ნეშტს და გარდაიხნა მცირე ლიტია და დაეხურა საფლავს ძვირფასი ფარჩა. ეს საფლავი მდებარებდა წინანდელს დიდს ეკკლესიაში ამბიონის წინ მცირეოდნად მარჯვენა მხარეს, ხოლო ეხლანდელს ეკკლესიაში ჩრდილოეთის მხარეს კიდურში.

მარტყოფის მონასტერს ძველთა ღრითგანვე დიდს მოწიწებით სცემს პატივს საქართველოს მართლმადიდებელი ერი, რომელიც მრავლად იკრიბება იქ სალოცავად 15 აგვისტოს ღვთის-მშობლის მიცვალების დღეს და 16 აგვისტოს ხელთ-უქმნელის ხატის დღეობასა და თვით მონასტერიც ხომ ამ ხატის სახელზედ იყო დაარსებული ღირსისა მამისა ჩვენისა ანტონის მიერ. საქართველოს ეკკლესია, რომელიც ქებადიდებით იხსენიებს ანტონს, ვითარცა დიდებულს საკვირველთ მომქმედს და მესვეტეს, განმანათლებელსა და შემამკობელს ზეციურის დედოფლის საღმრთო ხვედრისას. ამიტომ ჩვენმა ეკკლესიამ დააწესა მის პატივ-საცემლად ცალკე დღესასწაული 19 იანვარს, იმის გარდა, რომელიც დაწესებულია 7 მაისს საზოგადოდ ათცამეტთა მამათათვის. ჩვენმა ეკკლესიამვე შეადგინა ცალკე წესი ღვთის-მსახურებისა ამ დღისათვის, რომელიც შემდეგ შეავსო კათალიკოსმა ანტონ I-მა, ტფილელმა მიტროპოლიტმა ნიკოლოზმა და იოანე ფილოსოფოსმა.

2

3 983